

Алаас сыттаах, Айыы тыыннаах,
Айар куттаах Саха тыла!
Оһуохай Уола

“САХАМ ТЫЛА – САХАМ САҢАТА”

Өрөспүүбүлүкэбитигэр олунньу 13 күнүгэр үгэс быһыытынан ыытыллар төрөөбүт тылбыт уонна сурук-бичик күнүгэр аналлаах тэрээһиннэр чэрчилэринэн ыытыллар оскуола иннинээҕи үөрэхтээһин тэрилтэтин бэлэмнэнии уонна үрдүкү бөлөхтөр иитиллээччилэригэр туһайыллар көрүү-күрэх ТОРУМА

Төрөөбүт төрүт тылы билии, үөрэтии, инэринии суолтата олус дириҥ. ТЫЛ – билиги омук быһыытынан тыыммыт, кушпут-сүрбүт, дууһабыт, баайбыт-дуолбут – туттаах суолталаах уратыбыт! Сахабыт тыла олус былыргы уонна баай, олус кэрэ уонна кылыс, олус нарын уонна сытыы, бэргэн уонна имигэс. Ону барытын өйдөөн, тыл суолтатын сөпкө туһанан санарыах, тылбыт күүһүн – норуот быһыытынан салҕанан барар утуммутун быспат туһугар үлэлиэхтээхпит диэн санааннан салайтаран, сана түргэнник уларыйар дьалхааннаах, араас омук дьайыыта тэтимнээхтик күүскэ киирэн эрэр кэмигэр Ийэ тылбыт имэнин, дириҥ өйүн-санаатын толору этэр, туттар, өйдүүр туһугар бу күрэх тэриллэн ыытыллар.

Күрээҕи көбүлүүр, тэрийэр уонна иилээн-саҕалаан ыытар: Ньурба улууһун Маалыкай нэһилиэгин “Мичил” оскуола иннинээҕи үөрэхтээһин тэрилтэтин бастакы таһымнаах иитээччитэ Макарова Анфиса Иннокентьевна

Күрэх ыытыллар сирэ: СӨ, Ньурба улууһа, Маалыкай (Бордон) нэһилиэгэ
Күрэх ыытыллар күнэ: олунньу ый 13 күнэ - саха тылын уонна суругун-бичигин күнэ (ыытыллар күнэ нэдиэлэ чэрчитинэн хамсыан сөп)
Күрэх ыытыллар кэмэ: тэрийээччи быһаарар
Күрэх ыытыллар таһыма: нэһилиэк иһинэн (Маалыкай (Бордон) нэһилиэгэр икки уһуйаан баар) эбэтэр Бордон куустатыгар (Маалыкай, Хатыы, Малдыаҕар, Өнгөлдө, Чуукаар нэһилиэктэрин уһуйааннара)

Күрэх сүрүн кыттыылаахтара: уһуйаан бэлэмнэнии уонна үрдүкү бөлөхтөрүн иитиллээччилэрэ.

Күрэххэ кыттыыны ылыахтарын сөп: иитээччилэр, төрөппүттэр.
Күрэх кыттыылаахтарыгар сүрүн ирдэбил: тэрийээччилэр, кыттааччылар, дьүүлүүр сүбэ бары сахалыы таһаастаах буолуохтаахтар.

Күрэх сыала-сорууга:

- Төрөөбүт дойдуга, төрүт тылга тапталы, ытыктабылы, киэн туттууну инэри
- Үүнэр келүөнэ ыччат төрөөбүт төрүт тылларын умнубакка, сүтэрбэккэ, киэн тутта санара, ильдэ сылдыалларын көбүлээнин
- Тылы суолтатын өйдөөн табатык туттуу
- Дьону-сэргэни итэбэтэр гына хомойдук, ылбабайдык, аһаҕастык бэйэ санаатын этэ, тириэрдэ үөрэни
- Араатардыыр, санарар-инэрэр дьобуру сайыннары

Тэрийээччи ыытар үлэтэ:

- Күрэх торумун онорон тарбаты, билиһиннэри
- Кыттааччылары кытта үлэ
- Дьүүлүүр сүбэни тэрийи
- Күрэби тэрийэн, иилээн-сағалаан ыыты
- Күрэх түмүгүнэн нағарадалааһын – спонсордары кытта үлэ

Күрэх хаамыыта:

- Бастакы түһүмэх:
Дьибэ үлэ: Эрдэттэн бэлэмнэммит тиэмэлэригэр тыл этии (5 мүн.)
Бу түһүмэххэ кыттааччы бэчээттэммит тиэкини туттубат. Тыл этии ис хоһооно кыттааччы бэйэтин толкуйугар, өйүгэр-санаатыгар сөп түбэхэр буолуохтаах.
- Иккис түһүмэх:
Хоһоон аағы: Төрөөбүт дойдуга, норуокка эбэтэр төрөөбүт тылга аналлаах хоһооннор кириллэр.

Эбии быһаары: Күрэх тэрийээччи быһаарытынан, төрөппүт, иитээччи кыттар тэгэннэригэр, түһүмэхтэрэ эбиллиэхтэрин, ыарыахтарын, хаамыытыгар уларыылар кириллэхтэрин сөп. Онон торум хас сыл ахсын биир олохтоммут торумунан барбат, санаттан бигэргэнэр уонна кыттааччыларга эрдэттэн тарбанан билиһиннэриллэр.

Дьүүлүүр сүбэ сыанабыла:

- Ис хоһоон
- Тиэмэни сөпкө, толору арыыы
- Тыл этээччи этэр санаата сааһыгар сөп түбэһиитэ
- Истээччини итэбэти
- Тыл этии техниката: туттуу-хапты, интонация, дикция, куолас эгэлгэтэ

Күрэх түмүктэрин таһаарыы:

- Кыайыылаахтары дьүүллүүр сүбэ быһаарар.
Дьүүллүүр сүбэ быһаарыыта уларыйбат
- Хас биирдии кыттааччы туоһу суругунан бэлиэтэнэр
- Күрэх кыайыылааҕа уонна бочуоттаах миэстэҕэ тиксибиттэр хайҕал суругунан наҕараадаланаллар
- Күрэх таһымыттан, кыттааччы ахсааныттан көрөн – анал ааттар олохтонуохтарын сөп

Мин сахалыы тыллаахпын – ол аата эрдиилээх тыылаахпын!

Мин сахалыы сангарабын – ол иһин эрэллээх санаалаахпын!

Тускулаана

Хас биирдии кыттааччыга ситиһиини баҕарабын!

МАХТАЛ!!!